

PRZEDSIĘBIORCY ZAGRANICZNI PROWADZĄCY DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ W POLSCE

AGNIESZKA MALAREWICZ-JAKUBÓW¹

1. Wstęp

Polska, szczególnie po wejściu do Unii Europejskiej, jest atrakcyjnym miejscem dla zagranicznych przedsiębiorców, którzy chętnie decydują się na prowadzenie działalności gospodarczej na terytorium Polski.² Definicja ustawowa terminu „przedsiębiorca zagraniczny” zawarta jest w ustawie z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej.³ Zgodnie z treścią art. 5 pkt 3 u.s.d.g. przedsiębiorcą zagranicznym jest osoba zagraniczna wykonująca działalność gospodarczą za granicą oraz obywatel polski wykonujący działalność gospodarczą za granicą.

Definicja przedsiębiorcy zagranicznego została sformułowana za pomocą kryterium podmiotowego i przedmiotowego. O statusie przedsiębiorcy zagranicznego decyduje fakt bycia osobą zagraniczną, która wykonuje działalność gospodarczą za granicą. W związku z tym każdy przedsiębiorca zagraniczny jest osobą zagraniczną, lecz nie każda osoba zagraniczna legitymuje się statusem przedsiębiorcy zagranicznego.⁴

W świetle ustawy o swobodzie działalności gospodarczej przedsiębiorcą zagranicznym jest wyłącznie osoba zagraniczna będąca przedsiębiorcą w rozumieniu prawa państwa obcego i wykonująca działalność gospodarczą za granicą. Natomiast pojęcie osoby zagranicznej obejmuje różne podmioty prawa, co sprawia, że przedsiębiorcą zagranicznym jest zagraniczna osoba fizyczna, zagraniczna osoba prawna

- 1 Doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Uniwersytetu w Białymstoku, Zakład Prawa Handlowego, Katedra Prawa Cywilnego, Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku; Prodziekan Wydziału Prawa ds. Studiów Niestacjonarnych; adwokat.
- 2 Zgodnie z Raportem „World Investment Report 2014” opracowanym przez Konferencję Narodów Zjednoczonych ds. Handlu i Rozwoju (UNCTAD) Polska zajęła 13 miejsce na liście najlepszych na świecie miejsc na lokowanie zagranicznego kapitału w latach 2014-2016; http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2014_en.pdf (dostęp 17 lipca 2015).
- 3 Tekst jedn. Dz.U. z 2015 r. poz. 584 z późn. zm., dalej jako u.s.d.g.
- 4 Zob. T. Szancito, *Formy prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce przez podmioty zagraniczne*, Warszawa 2006, s. 198; C. Kosikowski, *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz*, Warszawa 2009, s. 51.

i zagraniczna niepełna osoba prawna, jeśli podmioty te wykonują działalność gospodarczą za granicą.⁵

Celem niniejszego artykułu jest omówienie charakteru prawnego i statusu przedsiębiorcy zagranicznego oraz zakresu podejmowania przez niego, wykonywania i zakończenia działalności gospodarczej na terytorium Polski.

2. Podejmowanie i wykonywanie działalności przez przedsiębiorcę zagranicznego na terytorium Polski

Zakres oraz zasady podejmowania, wykonywania i zakończenia działalności gospodarczej na terytorium Polski przez przedsiębiorców zagranicznych określa ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Zgodnie z treścią art. 85 u.s.d.g. dla wykonywania działalności gospodarczej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przedsiębiorcy zagraniczni mogą, na zasadzie wzajemności, o ile ratyfikowane umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej, tworzyć oddziały z siedzibą na terytorium Polski.

Przedsiębiorcy zagraniczni mogą wykonywać działalność gospodarczą na terytorium Polski w sposób pośredni, poprzez stworzenie nowego podmiotu prawa oraz w sposób bezpośredni poprzez utworzenie w Polsce oddziału lub przedstawicielstwa.⁶ Przedsiębiorca zagraniczny, prowadzący działalność gospodarczą na terenie Polski w formie oddziału, musi spełnić przesłanki warunkujące wykonywanie tej działalności. Pierwszą z przesłanek pozwalających przedsiębiorcy zagranicznemu na wykonywanie działalności gospodarczej w formie oddziału na terenie Polski jest zasada wzajemności, bowiem państwo pochodzenia przedsiębiorcy zagranicznego dopuszcza tworzenie przez przedsiębiorców oddziałów polskich na terytorium tego państwa. Zgodnie z treścią art. 85 ust. 2 u.s.d.g. do tworzenia oddziałów przez przedsiębiorców zagranicznych z państw członkowskich Unii Europejskiej, państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego nienależących do Unii Europejskiej oraz państw niebędących stronami umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, którzy mogą korzystać ze swobody przedsiębiorczości na podstawie umów zawartych przez te państwa ze Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, przepis art. 13 ust. 1 stosuje się odpowiednio. Natomiast art. 13 ust. 1 stanowi, że osoby zagraniczne, mogą podejmować i wykonywać działalność gospodarczą na takich samych zasadach jak obywatele polscy.⁷

5 D. Szafranski, *Przedsiębiorca zagraniczny jako kategoria normatywna w świetle ustawy o swobodzie prowadzenia działalności gospodarczej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2010, nr 8, s. 78.

6 Zob. M. Szydło, *Swoboda działalności gospodarczej*, Warszawa 2005, s. 156.

7 Treść art. 13 ust. 1 u.s.d.g. dotyczy osób zagranicznych z państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu i osób zagranicznych z państw niebędących stronami umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, które mogą korzystać ze swobody przedsiębiorczości na podstawie umów zawartych przez te państwa ze Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi.

Zgodnie z wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 7 marca 2014 r.⁸ przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej nie statuuje obligatoryjnego wymogu tworzenia oddziałów przez każdego przedsiębiorcę zagranicznego, wskazują one jedynie, iż przedsiębiorcy, którzy podejmują działalność gospodarczą na terenie Polski, mogą i to na zasadzie wzajemności, tworzyć oddziały.

Analizując drugą z przesłanek, a mianowicie konieczność uprzedniego wykonywania działalności gospodarczej za granicą, można stwierdzić, że podmioty już działające i wykonujące działalność gospodarczą za granicą mogą w Polsce tworzyć swoje oddziały. Z powyższego wynika, że w świetle art. 85 u.s.d.g. osoby zagraniczne, osoby prawne mające siedzibę za granicą oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, lecz mające zdolność prawną z siedzibą za granicą, które prowadzą za granicą działalność gospodarczą i tam mają swoją siedzibę główną i wykonują za granicą określoną działalność gospodarczą, mogą na terytorium Polski tworzyć swoje oddziały jako zagraniczni przedsiębiorcy.⁹

Institucję oddziału przedsiębiorcy reguluje przede wszystkim art. 5 pkt 4 u.s.d.g., zgodnie z którym przez oddział przedsiębiorcy należy rozumieć wyodrębnioną i samodzielną organizacyjnie część działalności gospodarczej, wykonywaną przez przedsiębiorcę poza siedzibą przedsiębiorcy lub głównym miejscem wykonywania działalności. Regulacja ta odnosi się do przedsiębiorców krajowych i zagranicznych.

W związku z powyższym, aby uznać dany zakład przedsiębiorcy prowadzony poza główną siedzibą działalności gospodarczej za oddział, muszą zostać spełnione łącznie następujące przesłanki¹⁰:

- zakład musi stanowić wyraźnie wyodrębnioną część działalności gospodarczej prowadzonej przez przedsiębiorcę,
- zakład musi posiadać samodzielność organizacyjną,
- działalność gospodarcza prowadzona w ramach oddziału musi być wykonywana poza siedzibą przedsiębiorcy lub głównym miejscem wykonywania działalności.

Natomiast zgodnie z treścią art. 86 u.s.d.g. przedsiębiorca zagraniczny tworzący oddział może wykonywać działalność gospodarczą wyłącznie w zakresie przedmio-

8 IV SAB/Wa 17/14.

9 Zob. M. Szydło, *Działalność spółek pozornie zagranicznych w Polsce – uwagi de lege lata i de lege ferenda*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2004, nr 8, s. 54; T. Szanciło, *op. cit.*, s. 177; A. Borkowski, *Zagraniczne podmioty działalności gospodarczej*, (w:) A. Borkowski, A. Chelmoński, M. Guziński, K. Kiczka, L. Kieres, T. Kocowski, M. Szydło, *Administracyjne prawo gospodarcze*, Wrocław 2009, s. 209 i nast.

10 P. Pawlonka, *Oddział przedsiębiorcy w procesie cywilnym – wybrane zagadnienia*, „Monitor Prawniczy” 2010, nr 13, s. 730.

tu działalności przedsiębiorcy zagranicznego. Ponadto zobowiązany jest ustanowić osobę upoważnioną w oddziale do reprezentowania przedsiębiorcy zagranicznego.

Zgodnie z tezą wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 17 kwietnia 2014 r.¹¹ podmiot zagraniczny, prowadzący działalność na terytorium Polski w formie oddziału, zarejestrowany dla potrzeb podatku od towarów i usług, traktowany jest jako jeden podmiot – przedsiębiorca zagraniczny. Rejestracja tego oddziału jest jednoznaczna z rejestracją przedsiębiorcy zagranicznego. Oddział posiada więc jedynie samodzielność organizacyjną (jest wydzielony ze struktur firmy macierzystej), natomiast nie posiada możliwości prowadzenia działalności gospodarczej we własnym imieniu i na własny rachunek, zaś prowadzona działalność stanowi jedynie część działalności gospodarczej przedsiębiorcy zagranicznego. Znajduje to również potwierdzenie w art. 88 u.s.d.g., zgodnie z którym przedsiębiorca zagraniczny może rozpocząć działalność w ramach oddziału po uzyskaniu wpisu oddziału do rejestru przedsiębiorców. Zatem podmiotem prowadzącym działalność w Polsce pozostaje, pomimo utworzenia i funkcjonowania oddziału w Polsce, przedsiębiorca zagraniczny. W kontekście posiadanej podmiotowości prawnej, oddział nie jest odrębnym podmiotem w stosunku do jednostki macierzystej, lecz jest jej częścią.

Z powyższej tezy wynika, że możliwość tworzenia oddziałów jest ograniczona do zakresu zgodnego z zakresem prowadzonej przez przedsiębiorcę zagranicznego działalności w jego kraju. Utworzone przez przedsiębiorcę zagranicznego oddziały są wpisywane do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego.¹²

Zarówno ustawa o swobodzie działalności gospodarczej, jak i kodeks spółek handlowych zezwala na tworzenie oddziałów przedsiębiorcom zagranicznym na terenie Polski. Zgodnie z treścią art. 155 ksh. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, mające siedzibę za granicą, mogą tworzyć oddziały lub przedstawicielstwa na terytorium Polski. Osoby zagraniczne z państw członkowskich UE i państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu mogą podejmować i wykonywać działalność gospodarczą na takich samych zasadach jak polscy przedsiębiorcy. Powołana zasada równouprawnienia dotyczy również obywateli innych państw po otrzymaniu zezwolenia na osiedlenie na terytorium Polski.¹³ Inne podmioty zagraniczne mogą tworzyć na terenie Polski tylko spółki komandytowe, komandytowo-akcyjne, spółki z o.o. oraz spółki akcyjne. Mogą również przystępować

11 I SA/Po 943/13.

12 Więcej na ten temat: W. Kubala, *Oddziały i przedstawicielstwa w ujęciu ustawy – Prawo działalności gospodarczej*, „Prawo Spółek” 2001, nr 2, s. 32.

13 Zob. A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. 1, Warszawa 2013, s. 638; A. Powalowski, *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz*, Warszawa 2009, s. 31; W.J. Katner, *Prawo działalności gospodarczej. Komentarz. Orzecznictwo. Piśmiennictwo*, Warszawa 2003, s. 21.

do takich spółek i obejmować lub nabywać udziały i akcje, o ile umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej.

Z kolei art. 307 ksh. stanowi, że spółki akcyjne mające siedzibę za granicą mogą tworzyć oddziały lub przedstawicielstwa na terytorium Polski. Powyższy przepis wskazuje na możliwość tworzenia przez zagraniczne spółki akcyjne oddziałów lub przedstawicielstw na terytorium Polski.

Oddział utworzony przez przedsiębiorcę zagranicznego na terytorium Polski nie posiada odrębnej podmiotowości prawnej, bowiem stanowi on część przedsiębiorstwa przedsiębiorcy zagranicznego. Oddział taki charakteryzuje się samodzielnością i wyodrębnioną strukturą organizacyjną, finansową i osobową. Struktura ta służy do prowadzenia określonego rodzaju działalności gospodarczej. Oddział, który posiada taką samodzielność organizacyjną, nie prowadzi działalności we własnym imieniu i na własny rachunek. Oddział nie ma podmiotowości w stosunkach gospodarczych, a wszelkie umowy zawierane w ramach jego struktury oraz inne czynności dokonywane przez oddział przedsiębiorcy zagranicznego oraz wobec tego oddziału odnoszą bezpośrednio skutek prawny w stosunku do przedsiębiorcy zagranicznego.¹⁴

Oddział nie posiada również samodzielnej zdolności sądowej. Zgodnie z treścią art. 87 u.s.d.g. przedsiębiorca zagraniczny tworzący oddział jest zobowiązany ustanowić osobę upoważnioną w oddziale do reprezentowania przedsiębiorcy zagranicznego. Osoba upoważniona w oddziale do reprezentowania przedsiębiorcy zagranicznego jest umocowana do wykonywania czynności prawnych i faktycznych w imieniu i na rachunek przedsiębiorcy zagranicznego. Zakres kompetencji przedstawiciela przedsiębiorcy zagranicznego wynika z udzielonego mu pełnomocnictwa.¹⁵

Zgodnie z tezą uchwały Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2014 r.¹⁶ osoba upoważniona w oddziale do reprezentowania przedsiębiorcy zagranicznego, której dane zostały objęte wpisem tego oddziału do Krajowego Rejestru Sądowego, może udzielić pełnomocnictwa procesowego do zastępowania przedsiębiorcy zagranicznego w sprawach o roszczenia związane z działalnością tego oddziału. W uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy stwierdził, że skoro ustawodawca w art. 87 u.s.d.g. użył wyrazu „reprezentuje”, nie ograniczając w żaden sposób jego zakresu, a czasownik ten w innych przepisach dotyczących organów osób prawnych oznacza kompetencję do dokonywania zarówno czynności materialno-prawnych, jak i czynno-

14 Z. Jara, *Kodeks spółek handlowych*, Beck Online Komentarze 2015.

15 Więcej na ten temat: M. Makowski, *Osoba upoważniona w oddziale do reprezentowania przedsiębiorcy zagranicznego w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego*, „Prawo Zamówień Publicznych” 2012, nr 1, s. 21.

16 III CZP 103/13.

ści w postępowaniach sądowych, to analogiczne zasady znajdują zastosowanie do reprezentanta zagranicznego podmiotu działającego w ramach polskiego oddziału. Zdaniem Sądu Najwyższego osoba upoważniona w oddziale do reprezentowania przedsiębiorcy zagranicznego na podstawie art. 87 u.s.d.g., której dane zostały objęte wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego, może udzielić pełnomocnictwa procesowego do zastępowania przedsiębiorcy zagranicznego w sprawach o roszczenia związane z działalnością tego oddziału. Natomiast ustanowienie osoby upoważnionej do reprezentowania przedsiębiorstwa zagranicznego ma na celu prawidłowe funkcjonowanie oddziału na terytorium Polski, a wpis takiej osoby do Krajowego Rejestru Sądowego stanowi dla uczestników obrotu gwarancję czytelnej reprezentacji w sprawach związanych z działalnością oddziału.¹⁷

Przedsiębiorca zagraniczny, który utworzył oddział na terenie Polski, jest zobowiązany, zgodnie z treścią art. 90 u.s.d.g., do używania oznaczenia oddziału oryginalnej nazwy przedsiębiorcy zagranicznego wraz z przetłumaczoną na język polski nazwą formy prawnej przedsiębiorcy oraz dodaniem wyrazów „oddział w Polsce”. Ponadto przedsiębiorca zagraniczny musi prowadzić dla oddziału oddzielną rachunkowość w języku polskim, zgodnie z przepisami o rachunkowości. Sąd Najwyższy – Izba Cywilna w wyroku z dnia 7 października 2008 r.¹⁸ uznał, że oznaczenie oddziału przedsiębiorstwa zagranicznego zgodnie z art. 90 pkt 1 u.s.d.g. nie wyłącza bezprawności działania polegającego na używaniu tego oznaczenia, jeżeli zagraża ono prawu do firmy innego przedsiębiorcy (art. 43¹⁰ kc.). Takie oznaczenie może też być czynem nieuczciwej konkurencji (art. 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji¹⁹). Przedsiębiorca zagraniczny zobowiązany jest także do zgłaszania ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wszelkich zmian stanu faktycznego i prawnego w zakresie otwarcia likwidacji przedsiębiorcy zagranicznego lub utraty prawa wykonywania działalności gospodarczej.

Przedsiębiorcy zagraniczni mogą również oprócz swoich oddziałów tworzyć na terenie Polski przedstawicielstwa. Przedstawicielstwa stanowią pewną strukturę organizacyjną w stosunku do przedsiębiorcy. Zajmują one pozycję zewnętrzną, która realizuje zadania przedsiębiorcy, ale działa na cudzy rachunek i w cudzym imieniu, czyli działa w sferze reprezentowanego.²⁰ Istnieje jednak ustawowe ograniczenie celów tworzenia przedstawicielstw. Zgodnie z treścią art. 94 u.s.d.g. zakres działania przedstawicielstwa może obejmować wyłącznie prowadzenie działalności w zakresie reklamy i promocji przedsiębiorcy zagranicznego.

17 Uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2014 r., III CZP 103/13.

18 III CSK 192/08.

19 Tekst jedn. Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 z późn. zm.

20 A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. 2, Warszawa 2013, s. 77.

Postanowienie Zespołu Arbitrów przy UZP z dnia 18 września 2006 r.²¹ stanowi, że przedstawicielstwo przedsiębiorcy zagranicznego działające na podstawie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej nie może prowadzić działalności handlowej. Zgodnie bowiem z art. 94 u.s.d.g. zakres działania przedstawicielstwa może obejmować wyłącznie prowadzenie działalności w zakresie reklamy i promocji przedsiębiorcy zagranicznego. Tym samym przedstawicielstwo przedsiębiorcy zagranicznego nie może złożyć oferty i nie ma interesu prawnego w uzyskaniu zamówienia. Wniesione przez niego odwołanie podlega więc odrzuceniu jako wniesione przez podmiot nieuprawniony.

Natomiast zgodnie z treścią art. 96 ust. 1 u.s.d.g. utworzenie przedstawicielstwa wymaga wpisu do rejestru przedstawicielstw przedsiębiorców zagranicznych, prowadzonego przez ministra właściwego do spraw gospodarki.

3. Zakończenie działalności prowadzonej przez przedsiębiorcę zagranicznego na terytorium Polski

Zgodnie z treścią art. 92 u.s.d.g. do likwidacji oddziału będącej następstwem decyzji o zakazie wykonywania działalności gospodarczej przez przedsiębiorcę zagranicznego w ramach oddziału, wydanej przez ministra właściwego do spraw gospodarki lub decyzji przedsiębiorcy zagranicznego o likwidacji oddziału, stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu spółek handlowych o likwidacji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Powstaje pytanie, czy powyższy zapis oznacza, że ustawodawca nałożył na każdego przedsiębiorcę zagranicznego, w tym przedsiębiorcę zagranicznego z innego państwa członkowskiego, zamierzającego zakończyć działalność prowadzoną w formie oddziału na terytorium Polski, obowiązek przeprowadzenia likwidacji zgodnie z przepisami regulującymi likwidację spółki z o.o.²²

Zgodnie z postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2007 r.²³ art. 92 u.s.d.g. nie ma zastosowania do dobrowolnej likwidacji oddziału przedsiębiorstwa zagranicznego. W uzasadnieniu tej tezy Sąd Najwyższy wskazał, że przedsiębiorcy zagraniczni mogą wykonywać działalność gospodarczą w Polsce w ramach oddziału na zasadzie wzajemności, jeżeli ratyfikowane umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej. W związku z członkostwem Polski w Unii Europejskiej status prawny przedsiębiorcy zagranicznego w Polsce, np. spółki z o.o., zależy więc od tego, czy ma siedzibę na obszarze Unii Europejskiej lub na terenie Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Nie wdając się w ocenę specyfiki Traktatu akcesyjnego jako umowy międzynarodowej w hierarchii źródeł prawa (art. 91 Konstytucji RP), należy

21 UZP/ZO/0-2469/06.

22 Zob. E. Skibińska, *Likwidacja oddziału przedsiębiorcy zagranicznego*, „Monitor Prawniczy” 2014, nr 12, s. 619.

23 II CSK 25/07.

podkreślić, że ustawa zasadnicza tworzy korzystny klimat dla urzeczywistnienia zasady pierwszeństwa prawa wspólnotowego. Sąd uznał, że w literaturze i judykaturze jednolicie przyjmuje się, że interpretacja i stosowanie prawa polskiego powinno następować z uwzględnieniem jego harmonizacji z prawem wspólnotowym. W takim wypadku w pierwszej kolejności sąd powinien dokonać prowspólnotowej wykładni przepisu prawa wewnętrznego. Dopiero w braku możliwości usunięcia sprzeczności między normą polską a wspólnotową w ten sposób zachodzi potrzeba rozważenia odmowy zastosowania prawa krajowego. Wykładnia art. 92 u.s.d.g. pozostawała więc w sprzeczności z zasadą niedyskryminacji wnioskodawcy jako podmiotu zagranicznego. Z tego względu, unormowanie to nie obejmuje dobrowolnej likwidacji oddziału przez zagraniczną spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością mającą siedzibę na obszarze Unii Europejskiej bądź na terenie Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Wprawdzie ustawodawca w art. 92 u.s.d.g. nie rozróżnia rodzajów likwidacji dobrowolnej i przymusowej, ale treść tego przepisu, w świetle poczynionych uwag, należało rozpatrywać w kontekście regulacji zawartej w art. 91 u.s.d.g., gdyż unormowania te pozostają w nierozzerwalnym związku.²⁴

Zagraniczny przedsiębiorca może zamknąć utworzony oddział na terytorium Polski bez konieczności przeprowadzania procedury likwidacyjnej w przypadku dobrowolnej likwidacji takiego oddziału. Możliwość likwidacji oddziału bez obowiązku przeprowadzania postępowania likwidacyjnego odnosi się wyłącznie do przedsiębiorców zagranicznych mających swoją siedzibę na terenie Unii Europejskiej lub na terenie Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Natomiast w przypadku likwidacji przymusowej oddziału, w sytuacji kiedy minister gospodarki wydaje wobec przedsiębiorcy zagranicznego decyzję administracyjną dotyczącą zakazu wykonywania przez niego działalności gospodarczej w formie oddziału, przedsiębiorca zobowiązany jest do wszczęcia postępowania likwidacyjnego oddziału. Procedura ta obejmuje podjęcie uchwały odpowiedniego organu, który powołał oddział, o likwidacji tego oddziału, ogłoszenie o otwarciu likwidacji oddziału, wezwanie wierzycieli oddziału do zgłaszania swych wierzytelności w terminie 3 miesięcy od publikacji ogłoszenia, sporządzenie sprawozdania finansowego oraz zatwierdzenie tegoż przez odpowiedni organ spółki zagranicznej. Likwidator oddziału zakończy bieżące interesy oddziału oraz upłynni majątek. Po przeprowadzeniu powyższych czynności uchwałę o likwidacji oddziału należy zgłosić do właściwego Krajowego Rejestru Sądowego, wówczas następuje formalne wykreślenie oddziału z Krajowego Rejestru Sądowego. Likwidacja powinna zostać

24 Uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2007 r., II CSK 25/07.

też zgłoszona do właściwych urzędów (US, ZUS, GUS) poprzez wypełnienie odpowiedniego wniosku we właściwym rejestrze sądowym.²⁵

Minister właściwy do spraw gospodarki wydaje decyzję o zakazie wykonywania działalności gospodarczej przez przedsiębiorcę zagranicznego w ramach oddziału, w przypadku gdy: oddział rażąco narusza prawo polskie lub przedsiębiorca zagraniczny nie zgłosi ministrowi właściwemu do spraw gospodarki istotnych zmian stanu faktycznego i prawnego w zakresie bytu oddziału; gdy nastąpiło otwarcie likwidacji przedsiębiorcy zagranicznego, który utworzył oddział lub przedsiębiorca ten utracił prawo wykonywania działalności gospodarczej. Ponadto minister wyda decyzję o zakazie wykonywania działalności gospodarczej, gdy działalność przedsiębiorcy zagranicznego zagraża bezpieczeństwu lub obronności państwa, bezpieczeństwu informacji niejawnych o klauzuli tajności „poufne” lub wyższej lub innemu ważnemu interesowi publicznemu.

Z powyższego wynika, że obecny stan prawny uzależnia możliwość zakończenia działalności gospodarczej przez oddział przedsiębiorcy zagranicznego od kwestii dotyczącej przymusowości lub dobrowolności likwidacji oddziału.

4. Podsumowanie

Polska jest atrakcyjnym krajem pod względem gospodarczym, dlatego przedsiębiorcy zagraniczni chętnie decydują się na podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej w Polsce. Oddział zagranicznego przedsiębiorcy, działającego na terenie Polski, stanowi niezależną organizacyjnie i majątkowo część działalności gospodarczej przedsiębiorcy. Oddział przedsiębiorcy zagranicznego w Polsce na pewno stanowi sprawdzoną alternatywę dla spółki z o.o. z kapitałem zagranicznym ze względu na koszt utworzenia oddziału, który jest mniejszy niż w przypadku założenia nowej spółki. Natomiast podstawową cechą oddziału przedsiębiorcy zagranicznego jest brak odrębnej osobowości prawnej, w związku z czym podmiotem wszystkich praw i obowiązków pozostaje przedsiębiorca zagraniczny i to właśnie on odpowiada całym swoim majątkiem za działania wyznaczonego przedstawiciela. Przepisy prawne regulujące zasady prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce przez zagranicznych przedsiębiorców umożliwiają zagranicznym przedsiębiorcom zarejestrowanie i prowadzenie firmy w Polsce na takich zasadach jak obywatele polscy. Uważam, że jednym z głównych czynników warunkujących sukces prowadzenia działalności przez zagranicznych przedsiębiorców jest dobra znajomość polskiego systemu prawnego i podatkowego.

25 Więcej na ten temat: A. Kidyba, *Kodeks...*, t. 1, *op. cit.*, s. 1283; zob. postanowienie Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 22 listopada 2013 r., X Ga 236/13.